

1 ולפסחו ולאשמו שכל אלו דינם לבא ממין זכר, עושה תמורה –
 2 שם הקרבן חל עליה לענין שאם המיר בה בהמת חולין קדשה. רבי
 3 שמעון אומר אם הקדישה לעולתו, עושה תמורה, אבל אם
 4 הקדישה לפסחו ולאשמו, אין עושה תמורה, משום שאין לה דבר
 5 עושה תמורה אלא הרועה להסתאב – אין בהמת קדשים עושה
 6 תמורה אלא אם היא קדושה בקדושת הגוף שאינה נפדית אלא
 7 במום. ולכן בפסח ואשם שסובר רבי שמעון שנקבה שהוקדשה
 8 לשמם נפדית בלא מום, אינה עושה תמורה. אולם נקבה שהוקדשה
 9 לעולה כיון שמצינו מין נקבה בעולת העוף, קדושה היא בקדושת
 10 הגוף וצריכה מום כדי לפדותה, עושה תמורה. אמר רבי, אין אני
 11 רואה דבריו של רבי שמעון בפסח – אינני מסכים לרבי שמעון
 12 שנקבה שהוקדשה לפסח אינה קדושה בקדושת הגוף, הואיל ומוטר
 13 הפסח קרב שלמים – כיון שפסח שנתר לאחר הפסח קרב לשם
 14 שלמים הבאין נקבה, אם כן נקבה זו שם שלמים עליה, וחלה בה
 15 קדושת הגוף ואינה נפדית בלא מום.

16 הגמרא מקשה על רבי מדוע לא נחלק על רבי שמעון גם באשם:
 17 ולימא – היה לו לרבי לומר, אין אני רואה דבריו של רבי שמעון
 18 באשם, אלא נקבה שהוקדשה לאשם קדושה בקדושת הגוף, הואיל
 19 ומוטר אשם קרב עולה – כיון שאשם שנתר קרב לעולה, ומצינו
 20 נקבה בעולת העוף, ואם כן יש לחול בנקבה זו קדושת הגוף. מתרצת
 21 הגמרא: רבי סבר לה כרבנן דאמרי מותרת של אשם לנדבת
 22 ציבור אולי – לשם עולת נדבה של ציבור הם קרבים, ואין תמורה
 23 בקרבן צבור, ולכן אף ששם עולה עליה ומחמת כן קדושה בקדושת
 24 הגוף, אינה עושה תמורה.

25 הגמרא מבררת את טעמו של רבי שמעון: קא סלקא דעתך – היה
 26 עולה בדעתך לומר היינו מעמא דרבי שמעון גבי מפריש נקבה
 27 לעולתו, דמשום הכי עושה תמורה, דהאיכא – שהרי יש שם עולה
 28 עליה גבי עולת העוף הבאה אף ממין נקבה. שואלת הגמרא: אלא
 29 מעתה ככהו גדול שהפריש פרה נקבה לפרו – לשם קרבן חטאת
 30 שלו ביום הכפורים שדינו לבא פר זכר, תיקדוש – תחול עליה
 31 קדושת הגוף לענין שתעשה תמורה, פרה אדומה הבאה נקבה ונקראת
 32 הבאה פרה בפרת הפסח – פרה אדומה הבאה נקבה ונקראת
 33 חטאת. משיבה הגמרא: פרת חטאת קדשי בדיק הבית היא – דין
 34 קדשי בדיק הבית בלבד יש עליה, שהרי אינה קריבה על המזבח,
 35 וקדשי בדיק הבית לא עבדי תמורה – קדשי בדיק הבית אינם עושים
 36 תמורה, ולכן אף שמצינו שם חטאת על פרה, מכל מקום אין זה
 37 מעיל לעשות תמורה. ממשיכה הגמרא לשאול: לפי טעמו של רבי
 38 שמעון, יהי שהפריש שעיר זכר לשעירתו – לשם חטאת יחיד
 39 הבאה שעירה, תיקדוש בקדושת הגוף ויעשה תמורה, דהאיכא –
 40 שהרי מצינו חטאת הבאה ממין זכר בשעיר שמביא נשיא לחטאתו.
 41 אי נמי – אופן נוסף, נשיא שהפריש שעירה נקבה לשעירו – לשם
 42 חטאת נשיא הבאה שעיר, תיקדוש בקדושת הגוף, דהא – שהרי
 43 יחיד מפריש שעירה. משיבה הגמרא: הני תרי גופי נינהו – יחיד
 44 ונשיא שני אנשים שונים הם, וכיון שאין נשיא מביא שעירה ואין
 45 הדיוט מביא שעיר, לפיכך אין שם של המין האחר חל על מה
 46 שהפריש, מה שאין כן מצורע עשיר שדינו להפריש בהמה ממין זכר
 47 לעולה, הוא עצמו יכול להביא עולת נקבה מעוף אם יפקיר נכסיו
 48 וידיה עני, ולכן חל שם עולה עליה.

49 שואלת הגמרא: שנינו במשנה (הריות י) קמא הנשיא או הכהן גדול
 50 עד שלא נתמנו לנשיאות או לכהונה גדולה, ולא הספיקו להביא את
 51 קרבנם קודם שנתמנו, דינם כהדיוט ומביאים שעירה. ובאופן זה יש
 52 לדון, כי [כאשר] מפריש הנשיא שעיר זכר לשעירתו [במקום
 53 שעירה] [תיקדוש] הבהמה ותעשה תמורה, דהא אילו קמא הקמא
 54 בר איתווי שעיר הוא – שהרי אילו היה חוטא עתה אחר שנתמנה
 55 לנשיאותו היה מביא שעיר, וכאן הרי מדובר באותו גוף ולא בשני
 56 גופים. משיבה הגמרא: הא – נשיא זה לא קמא עתה כשנתמנה ולא

57 איתווי בשעיר, ואף שהוא גוף אחד אין די בזה בכדי שיקרא שם
 58 חטאת על השעיר, כיון שבשעה שנתחייב בה אינו שייך אלא בנקבה.
 59 מקשה הגמרא: אי הכי – אם כן שקרבן שלא התחייב בו אין הוא
 60 סיבה שתחול מחמתו קדושת הגוף על קרבן אחר, הקא נמי – אף
 61 בענינו שהפריש נקבה לעולתו, מדוע לרבי שמעון שם עולה חל
 62 עליה משום שמצינו נקבה בעולת העוף, הא לאו עולת העוף
 63 קמיתיי – הרי אדם זה אינו יכול להביא עולת העוף לחובתו שהרי
 64 על כרחך הפריש בהמה מפני שמצורע עשיר הוא המחויב להפריש
 65 בהמה, ואף אם נאמר שמדובר בעני שהפריש עולת נדבה, מכל מקום
 66 אינו יכול להביא עוף לנדבתו, אלא אם כן פירש שמתנדב להביא
 67 עוף. מתרצת הגמרא: רבי שמעון סבר לה כרבי אלעזר בן עזריה,
 68 דתנן במשנה (מנחות יז) האומר הרי עלי עולה, ביא לפחות כפש
 69 שהוא הפחות שבעולה. רבי אלעזר בן עזריה אומר, יכול להביא
 70 או תור או בני יונה שהם הפחותים שבעולה, ואף עשיר המחויב
 71 להביא בהמה לחובתו יכול להביאם לנדבתו. ולפיכך המפריש נקבה
 72 לעולה חל עליה קדושת הגוף משום שהוא עצמו יכול להביא עוף
 73 נקבה לנדרו אף לאחר שכבר הפריש בהמה.

74 הגמרא מביאה משנה בענין מקדיש נקבה לעולה ומקשה עליה
 75 ממשנה אחרת: תנן התם (שקלים פ"ד מ"א) המקדיש נכסיו סתם, והיה
 76 כהן בהקמה תמימה הראויה לגבי מזבח וזכרים ונקבות, רבי אלעזר
 77 אומר, הזכרים ימכרו לצרכי עולות – לאנשים הרוצים להקריב
 78 עולות, ויקריבו עולות, כלומר, שלאחר פדיתם הם עצמם קרבים
 79 עולה, ואינם נפדים לחולין, והנקבות שאינן ראויות לקרבן עולה
 80 ימכרו לצרכי שלמים – לאנשים הלוקחים אותן על מנת להקריבם
 81 כשלמים. ודמיהן יפלו – ודמי פדיונם של הזכרים והנקבות ילכו עם
 82 שאר הנכסים שאינם קרבות לבדיק הבית. רבי יהושע אומר,
 83 זכרים עצמן יקרבן עולות, ולא פדים אותם, ונקבות ימכרו לצרכי
 84 שלמים ויביא בדמיהן עולות. ושאר הנכסים שהקדיש שאינם
 85 ראויים למזבח יפלו לבדיק הבית.

86 אמר ליה רבי חייה בר אבא לרבי יוחנן, לרבי יהושע דאמר וזכרים
 87 עצמן יקרבן עולות, וגם בדמי הנקבות יביא עולות, הרי סובר
 88 שכונות המקדיש היתה להקדיש בין הזכרים ובין הנקבות לעולות,
 89 קשה ונקבות היכי מקרבן שלמים – איך מוכרים את הנקבות
 90 להקריב אותן עצמן לשלמים, הא מבה קדושה דחנייה קאתין –
 91 הרי מחמת קדושת עולה שנדחו הימנה באו, ולעיל (ג) שנינו
 92 שהמפריש נקבה לעולה אינה קריבה אלא תרעה עד שיפול בה מום
 93 ואז נפדית. לישנא אחרינא – נוסח אחר בקושיא זו, אמר ליה רבי
 94 חייה בר אבא לרבי יוחנן, מדקאמר רבי יהושע וזכרים עצמן יקרבן
 95 עולות, למימרא דקדושת הגוף אקדשינהו – מבואר מכך
 96 שבקדושת הגוף הקדיש את הבהמות, וקשה אי הכי נקבות אמאי
 97 ימכרו לצרכי שלמים – אם כן איך הנקבות נמכרות בכדי להקריבן
 98 לשלמים, בעיא רעיה – הרי קדושת עולה עליהן וצריך להוציאן
 99 למרעה עד שיארע בהן מום ולפדותן לחולין. אמר ליה רבי יוחנן
 100 לרבי חייה בר אבא, רבי יהושע סבר לה כרבי שמעון, דאמר כל
 101 מידי דלא חוי ליה לגופיה – כל דבר שאין גופו ראוי לקרבן לא
 102 נחתיא ליה – לא יורדת וחלה עליו קדושת הגוף, והיכן מצינו שרבי
 103 שמעון אמר כך, דתנן במשנתנו רבי שמעון אומר המפריש נקבה
 104 לאשם תמכר שלא במום, (ולא אמר רבי שמעון) וביארה הגמרא
 105 טעמו דכיון דלא חויא נקבה לאשם – מכיון שנקבה אינה ראויה
 106 לקרבן אשם, לא נחתיא לה – לא חלה עליה קדושת הגוף, הרי
 107 סובר רבי שמעון שדבר שאין גופו ראוי לקרבן שלשמו הוקדש לא
 108 חלה עליו קדושת הגוף. ולכן סבר רבי יהושע שנקבה שהוקדשה
 109 לעולה לא חלה עליה קדושת הגוף ואינה צריכה רעה, ויכולה
 110 להמכר כדי להקריבה לשלמים. מקשה הגמרא: אימור דאמר –
 111 יכולים אנו לומר שמה שאמר רבי שמעון גבי נקבה לאשם שלא
 112 חלה עליה קדושת הגוף,

6 בעליו באחר מזוהו ליה רבנן לרבי אליעזר שימותו, משום שאם
 57 נאמר שיביאו בדמיו עולה, יהיה סבור שאף לפני כפרה אם אירע מום
 58 באחד מהם יביא בדמיו עולה, צריכא – לכך הוצרכו לחלוק בשני
 59 האופנים.
 60 הגמרא מבארת באיזה אופן נחלקו התנאים במשנה בדין וולד תמורה:
 61 אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוחי, מחלוקת התנאים במשנה בדין
 62 ולד תמורת אשם אם ירעה או ימות, לאחור כפרה – אינו אלא לאחור
 63 שכבר נתכפר באשם, אבל לפני כפרה, דברי הכל הוא עצמו יקרב
 64 אשם – כולם מודים שיכול להקריב את הולד לאשמו. דוחה הגמרא:
 65 אמר רבא, שתי תשובות בדבר – שתי ראיות יש לטעור דבר זה,
 66 חדא, דאין אדם מתכפר בדבר הכא בעבידה – לא יתכן שאדם
 67 יתכפר בדבר הכא על ידי עבירה, וולד זה בא מתמורה הבאה על ידי
 68 שעבר על הלאו של לא יחליפנו (ויקרא כו י), ועוד, התני רב חנניא
 69 לסייעי לרבי יהושע בן לוי – הרי שנה רב חנניא (לעיל יח) ברייתא
 70 שממנה יש ראייה לרבי יהושע בן לוי, דאמר (שם יח) לגבי וולד שלמים,
 71 שאף חכמים (שם) סבורים שולך ראשון קרב, מכל מקום וולך שני
 72 – ולד ולד שלמים אינו קרב, והרי ולד התמורה ולד שני הוא, לפי
 73 שהתמורה עצמה כולד הקרבן היא, שבאה מכחו. אלא אי איתמר
 74 הכי איתמר – אלא מה שאמר משמו של רבה בר אבוחי, על כרחך
 75 שכן נאמר, אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוחי מחלוקת קודם
 76 כפרה, שבו חשש רבי אליעזר שיבוא להחליף ולהקריב את ולד
 77 התמורה לאשם, כי יאמר אם דמיו קרבים לעולה אפשר אף להקריב
 78 אותו עצמו לאשם, ורבנן סברו שבכך שלא קרב הוא עצמו לעולה
 79 די בכך, ואין לחשוש שיבוא להקריבו לאשם. אבל לאחור כפרה
 80 שכבר אין חשש שיחליף, כולם מודים שהוא עצמו קרב עולה.
 81 מקשה הגמרא: והתני רב חנניא לסייעי לרבי יהושע בן לוי שולך
 82 שני אינו קרב, ואיך אפשר לומר שולך התמורה שהוא כולד שני
 83 קרב. קשיא – אכן קשה הדבר.
 84 בעא מיניה (י-שאל ממנו) רבי אבין בר חייה מרבי אבין בר כהנא,
 85 הפריש נקבה לאשם וילדה זכר, בנה מהו שיקרב לעולה. שואלת
 86 הגמרא: ותיפשוט ליה מדרבי יוסי ברי כהנא דאמר (לעיל יח) שאף
 87 רבי אליעזר שאמר (לעיל יח) שהמפריש נקבה לעולה וילדה, בנה קרב
 88 לעולה, מודה רבי אליעזר שהמפריש נקבה לאשם וילדה, בנה אינו
 89 קרב לאשם, והתבאר (לעיל יח) שטעם החילוק הוא, שבעולה שמצינו
 90 שבאה נקבה בעוף, חל שם עולה על אמו, מה שאין כן באשם שלא
 91 מצינו שיבא נקבה, אין שם אשם חל על האם. ומטעם זה נפשוט שאף
 92 לעולה אין ולד האשם ראוי שהרי אין שם עולה על אמו, שהוקדשה
 93 לאשם ולא לעולה. משיבה הגמרא: לא שמיע ליה – רבי אבין בר
 94 חייה לא שמע את דברי רבי יוסי ברי כהנא, ולכן הסתפק. מבררת
 95 הגמרא: מאי – מה ענה רבי אבין בר כהנא. אומרת הגמרא: אמר
 96 ליה, בנה קרב עולה. שאל על כך רבי אבין בר חייה: האי מאי –
 97 וכי מה ביאורם של דברים אלו, הרי עד כאן לא קאמר רבי אליעזר
 98 שהולך יקרב עולה, אלא לגבי מפריש נקבה לעולה וילדה, דאיכא
 99 – לפי שחל שם עולה על אמו – שאמו הוקדשה לשם עולה, אבל
 100 לגבי מפריש נקבה לאשם וילדה, דליכא (י-שאין) שם עולה על אמו
 101 – שאמו לא הוקדשה כלל לעולה אלא לאשם, אפילו רבי אליעזר
 102 מודה שאין ולדה קרב לעולה. אמר ליה רבי אבין בר כהנא לרבי
 103 אבין בר חייה, מעמא דרבי אליעזר במפריש נקבה לעולה וילדה,
 104 הוא לאו משום דשם עולה על אמו, אלא משום דחוי להקרבא –
 105 כיון שהולך זכר וראוי להקריבו, הרי הוא קרב לעולה, שאין דחיית
 106 האם מהקרבה חלה על הולד, והא נמי חוי להקרבא – וכך גם ולד
 107 זכר של נקבה שהופרשה לאשם, כיון שראוי הוא להקרב לעולה קרב
 108 לעולה.
 109 איתיביה – הקשה רבי אבין בר חייה לרבי אבין בר כהנא, שנינו
 110 במשנתנו בדברי רבי אלעזר, ולכן של תמורת אשם, וכן ולך ולכן
 111 עד סוף כל העולם, ימכרו ויביא בדימיהן עולה. ומדבריו יש לדייק,
 112 בדימיהן אין – בדמי הולדות אכן מביאים עולה,

1 זה משום דליכא שם אשם על אמו – אין על נקבה שם אשם כלל,
 2 לפי שאין אשם נקבה בשום אופן, אבל גבי נקבה לעולה דאיכא שם
 3 עולה על אמו – שמצינו עולה נקבה בעוף, שמה אפילו רבי שמעון
 4 מודה שחלה עליה קדושת הגוף. ועוד קשה, הא שמעינן ליה לרבי
 5 שמעון – הרי בפירוש אמר רבי שמעון (לעיל ע"א), שהמפריש נקבה
 6 לעולתו עושה תמורה, שחלה עליה קדושת הגוף, ומטעם שיש
 7 נקבה בעולת העוף כמבואר שם. אמר ליה רבי יוחנן לרבי חייה בר
 8 אבא, רבי יהושע סבר ליה כאיך תנא (י-כתנא אחר) אליכא דרבי
 9 שמעון, דתנא, רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון, אף
 10 מפריש נקבה לעולתו אין עושה תמורה, שלא חלה עליה קדושת
 11 הגוף.

משנה

12 במשנה להלן (כ"א) שנינו שישנם חמש חטאות שאינם ראויים
 13 להקרבה שהדין שימותו, משנתנו מבארת מה הדין כשזה בקרבן
 14 אשם: תמורת אשם – בהמה ממין זכר או ממין נקבה שהמירו בה
 15 קרבן אשם, וכן ולד תמורה – ולד שנולד מבהמה נקבה שהמירו בה
 16 קרבן אשם, ולכן ולד ולדן עד סוף כל העולם – כל דורות הולדות
 17 שיולדו מתמורת אשם, ירעו עד שישתאבו – יוציאו למרעה עד
 18 שיפול בהם מום, וימכרו לחולין, ויפלו דמיהן לנדבה – ובדמי
 19 פדיונם יקנו עולות נדבת ציבור, אלו דברי תנא קמא. רבי אליעזר
 20 אומר ימותו. ורבי (אליעזר) אליעזר אומר ירעו עד שיפול בהם
 21 מום וימכרו, ויביא בדימיהן עולות לנדבתו.
 22 אשם שמתו בעליו, ושכיפיו בעליו באחר, ירעה עד שישתאב
 23 וימכר ויפלו דמיו לנדבה. רבי אליעזר אומר ימותו. רבי אליעזר
 24 אומר יביא בדימיהן עולה.
 25 מבארת המשנה: והלא אף נדבה האמורה בדברי תנא קמא עולה
 26 היא, ומה אם כן ההבדל בין דברי רבי אליעזר לדברי חכמים (י-תנא
 27 קמא, אלא ההבדל הוא שבזמן שהיא כהן (עולה) [חוכת] –
 28 כאשר עולה מוטלת על היחיד להביאה, כגון מותר הקרבנות
 29 המנויים במשנתנו לדעת רבי אלעזר, הרי הוא סומך עליה, ומביא
 30 נככים, ונכסיה משלו, וכן אם היה כהן שהפריש אשם זה שריו
 31 ברעה, עבודתה ועורה שלו – זכאי הוא לעשות בעצמו כל עבודתה
 32 אפילו במשמר שאינו שלו, וכן ליטול את עור הבהמה לעצמו, ובזמן
 33 שהיא נדבה של ציבור וכגון מותר הקרבנות המנויים במשנתנו
 34 לדעת תנא קמא, אינו סומך עליה, לפי שבקרבן ציבור אין סמיכה,
 35 ואינו מביא עליה נככים, ונכסיה משל ציבור, וכן אף על פי שהוא
 36 כהן, עבודתה ועורה משל אנשי משמר – רק אנשי המשמר זכאים
 37 לעשות עבודתה, והם נוטלים את עורה.
 38

גמרא

39 הגמרא מבארת למה הוצרכו רבי אליעזר ורבנן לחלוק פעמיים:
 40 וצריכא – צריכים היו רבי אליעזר ורבנן לחלוק בין בתמורת אשם
 41 וולד תמורת אשם, ובין באשם שמתו בעליו ונתכפרו באחר, דאי
 42 אשמעינן אשם – שאם היו משמיעים את דינם רק באשם שנתכפרו
 43 בעליו באחר, היינו אומרים שרק בהא (י-בזה) קאמר רבי אליעזר
 44 ימותו, משום דנדר לאחור כפרה אמו לפני כפרה – משום שגור
 45 שאם נאמר לזה שנתכפר באחר שירעה הראשון ויביא בדמיו עולה,
 46 יהיה סבור שגם אם אירע באחד מהם מום לפני שנתכפר באחר יביא
 47 בדמיו עולה, ועושה איסור בכך שמביא בדמיו עולה, שכיון שעדיין
 48 לא נתכפר יש לו להביא בדמיו אשם, אבל גבי תמורת אשם וולד
 49 תמורתה שאין לחשוש אם לפני כפרה ירעו, שהרי גם אז אינם
 50 ראויים להקרבה, אימא (י-שמה נאמר) מודי להו רבי אליעזר לרבנן
 51 שירעו ויביא בדמיהם עולות ולא ימותו. ואי אשמעינן התם – ואם
 52 היינו משמיעים את מחלוקתם רק לגבי תמורת אשם וולד תמורת
 53 אשם, היינו אומרים שרק בהא קאמרי רבנן שיביא בדמיהם עולות,
 54 משום שאין לחשוש לטעות וכדלעיל, אבל גבי אשם שנתכפרו
 55